

Agricultural Policies in OECD Countries: Monitoring and Evaluation 2005

Summary in Dutch

Landbouwbeleid in de OESO-landen: toezicht en evaluatie 2005

Samenvatting in het Nederlands

SAMENVATTING

Er is weinig veranderd in de mate van steun aan producenten in het gehele OESO-gebied sinds eind jaren negentig. De steun is afgenomen van 37% van het landbouwkundig bedrijfsinkomen van 1986-1988, tot 30% in 2002-2004, maar dit steunniveau werd voor het eerst zeven jaar geleden bereikt, in de periode 1995-1997. Jaarlijkse fluctuaties in het steunniveau zijn vooral een afspiegeling van beleidsmaatregelen tot beperking van de doorwerking van internationale ontwikkelingen in de handelsprijzen naar de binnenlandse markten. Beleidshervorming was gericht op verandering van de manier waarop steun wordt gegeven aan producenten, waarbij de uitvoerende maatregelen duidelijk aanzienlijk minder productiegerelateerd waren. Hoewel deze verschuiving zich in de komende jaren kan voortzetten, domineren productiegerelateerde maatregelen nog altijd de steun aan producenten in de meeste landen, wat de productie stimuleert, de handel verstoort en bijdraagt aan lagere prijzen voor agrarische producten op de wereldmarkt. Daarnaast hebben hervormingen in een aantal productsectoren tot nu toe relatief weinig effect gehad en is het absoluut noodzakelijk deze tekortkomingen aan te pakken. Ondanks de tendens dat de genomen maatregelen minder productiegerelateerd worden, wordt op slechts zeer bescheiden schaal beleid gevoerd dat is gericht op specifieke doelstellingen en begunstigden. Verdergaande inspanningen zijn daarom nodig om te zorgen dat de uitvoering van het beleid transparanter wordt, dat het beleid gericht is op specifieke resultaten en flexibel is wanneer het gaat om inspelen op veranderende prioriteiten.

De landbouw in OESO-landen blijft gekenmerkt door een hoge mate van steun, met grote verschillen tussen de landen onderling.

Over 2004 wordt de steun aan producten in het gehele OESO-gebied geschat op USD 279 miljard, oftewel EUR 226 miljard. Gemeten met het percentage PSE bedroeg de steun 30% van het landbouwkundig bedrijfsinkomen, gelijk aan het niveau van 2003. Inclusief de steun aan algemene dienstverlening voor de landbouw, zoals onderzoek, infrastructuur, inspectie en marketing en promotie bedroeg de totale steun aan de landbouwsector 1,2% van het bruto binnenlands product (BBP) in de OESO-landen in 2004.

Binnen de OESO-landen bedroeg de steun aan producenten in de periode 2002-2004 minder dan 5% van de landbouwkundige bedrijfsinkomens in Australië en Nieuw-Zeeland. De steun bedroeg ongeveer 20% in Canada, Mexico en de Verenigde Staten en 25% in Turkije. Met 34% lag het niveau van de steun binnen de Europese Unie (EU)¹ boven het OESO-gemiddelde van 30%. De steun aan producenten in Japan en Korea bedroeg ongeveer 60% en in IJsland, Noorwegen en Zwitserland ongeveer 70%.

Sinds de periode 1986-1988 is de mate van steun aan producenten in de meeste landen gedaald, constant gebleven in Noorwegen, maar gestegen in Turkije. De grootste daling in steun aan producenten deed zich voor in Canada en ook in Mexico (sinds de periode 1991-1993) en Nieuw-Zeeland daalde de steun aanzienlijk. In de landen die veel steun geven deed de grootste daling zich voor in Zwitserland. De totale landbouwsteun in de OESO-landen is gedaald van 2,3% tot 1,2% van het BBP tussen de perioden 1986-1988 en 2002-2004. Deze trend was in alle OESO-landen te zien, behalve in Turkije, waar het aandeel van totale landbouwsteun in het BBP steeg: dit is een afspiegeling van onder andere het BBP-niveau en de groei.

De inspanningen om te komen tot veranderingen in de manier waarop steun aan producenten wordt gegeven zijn gegroeid, maar sommige sectoren laten nog weinig hervormingen zien.

Het aandeel van de meest verstoringende vormen van steun voor productie en handel - de steun die is gekoppeld aan opbrengst en grondstoffen- is geslonken van 91% steun aan producenten in de periode 1986-1988 tot 74% in de periode 2002-2004. Een daling van productiegerelateerde steun valt ook af te lezen aan de verkleining van de kloof tussen producenten- en referentieprijzen. In de periode 1986-1988 lag de gemiddelde producentenprijs in het totale OESO-gebied 60% hoger dan de referentieprijs; in de periode 2002-2004 was het verschil nog maar 30%. De verschillen zijn het meest gereduceerd in Zwitserland, de EU en Noorwegen, landen waar de steun groter is dan het OESO-gemiddelde. Toch vond het grootste deel van de reducties plaats vóór eind jaren negentig. Vermindering van deze vormen van steun is gepaard gegaan met stijgingen van betalingen op basis van gebied, aantal dieren, of op historische rechten die de invloed op landbouwkundige bedrijfsinkomsten hebben beperkt, terwijl sommige betalingen aan bepaalde voorschriften zijn gebonden.

1. Vanaf 2004 worden de ramingen van de steun berekend voor de Europese Unie met 25 lidstaten. De zes niet-OESO EU-lidstaten (Cyprus, Estland, Letland, Litouwen, Malta en Slovenië) zijn wel meegeteld in de ramingen van de steun voor de EU-25, maar niet in het OESO-totaal.

Tussen de perioden 1986-1988 en 2002-2004 zijn de verschillen in de mate van steun aan de verschillende producten in alle landen kleiner geworden, het minst in de EU, Japan en Korea en het meest in Canada en Zwitserland. De grootste reducties in de mate van steun en in verbetering van de samenstelling van steun waren te zien in de sectoren schapenvlees en graan (uitgezonderd rijst). Suiker, rijst en melk blijven de zwaarst gesteunde producten.

De uitbreiding van de EU was een belangrijk proces voor zowel de oude als de nieuwe lidstaten.

Op 1 mei 2004 traden tien nieuwe lidstaten toe tot de EU, waaronder vier OESO-landen: de Republiek Tsjechië, Hongarije, Polen en de Republiek Slowakije. Door de verschillende verdragen die al vóór de toetreding waren gesloten, was het handelsverkeer tussen de 25 EU-landen al toegenomen en verwacht wordt dat dit na de toetredingen nog verder zal groeien. Alleen in de graansector zijn landen buiten de EU-25 belangrijke importbronnen voor de tien nieuwe landen. Voor deze nieuwe EU-landen resulteerde het toetredingsproces in een progressieve stijging in de mate van steun voor zowel producenten als algemene diensten in de landbouw. Hoewel de mate van steun in de nieuwe lidstaten stijgt, blijft deze lager dan in de EU-15. Op grond daarvan wordt er van uitgegaan dat de uitbreiding de mate van producentensteun in de EU met een procentpunt heeft verlaagd.

Er werden besluiten genomen over de wijze van uitvoering van de bedrijfstoelageregeling van de EU

Als onderdeel van de hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid in 2003 besloot de meerderheid van de EU-15-landen een begin te maken met de uitvoering van de bedrijfstoelageregeling in 2005, terwijl de rest (Finland, Frankrijk, Griekenland, Nederland en Spanje) daarmee in 2006 begint. Duitsland, Ierland, Italië, Luxemburg en het Verenigd Koninkrijk kiezen voor maximaliseren van de ontkoppelingsmaatregel van de bedrijfstoelageregeling, terwijl Frankrijk kiest voor minimalisering. De meerderheid van de landen zal de inkomenssteun baseren op historische rechten per bedrijf, terwijl Denemarken, Finland, Duitsland, Luxemburg, Zweden en het Verenigd Koninkrijk een mengeling toepassen van steun op basis van verleende historische rechten en geregionaliseerde betalingen. Met uitzondering van Malta en Slovenië hebben nieuwe lidstaten de enkele areaalbetalingen in 2004 ingevoerd, met een uniform tarief (een gemiddeld bedrag van EUR 48 per hectare in de acht lidstaten) voor alle landbouwgronden en alle tien lidstaten verstrekken "aanvullende" betalingen. Deze betalingen droegen bij aan een stijging van de inkomsten in de agrarische sector in alle nieuwe lidstaten, behalve in Cyprus, Malta en Slovenië. Na de overgangsfase naar enkele areaalbetalingen, zullen de nieuwe lidstaten de bedrijfstoelageregeling uitvoeren op basis van het regionale model.

Overige opmerkelijke ontwikkelingen in steunprogramma's in 2004.

In de Verenigde Staten leidden lagere graanprijzen tot aanzienlijke stijgingen van de steun via de marktcompensatievergoeding en anticyclische betalingsprogramma's. De EU besloot dat aan basisproducten verbonden betalingen voor olijfolie, hop, katoen en tabak vanaf 2006 (voor hop 2005) geleidelijk zullen worden opgenomen in de bedrijfstoelageregeling. Het Canadian Agricultural Income Stabilisation Programme heeft diverse programma's voor inkomenssteun vervangen en in Frankrijk, Italië, Korea en Spanje zijn verzekeringsprogramma's uitgebreid. Enkele landen verlaagden de belastingen of gaven subsidie om gestegen brandstofprijzen te compenseren. Noodbetalingen als gevolg van natuurrampen werden verstrekt in veel landen.

Een belangrijk onderdeel van het Zwitserse landbouwbeleid voor de periode 2004-2007 is de geleidelijke afschaffing van melkquota. De Verenigde Staten kondigden de afschaffing van tabaksquota aan met ingang van 2005. De quota worden vervangen door een tien jaar durende uitkoopregeling voor de quota. In het aanpassingssysteem voor de rijstproductie in Japan werden versoepelingen doorgevoerd, waardoor overheidsaankopen nu worden geregeld via aanbestedingen in plaats van via vaste prijzen. Noorwegen heeft de mogelijkheden voor particuliere verhandeling van melkquota verruimd.

Agri-milieu- en voedselveiligheidsbeleid worden verder ontwikkeld.

Australië, Canada, Mexico en de Verenigde Staten voerden maatregelen in om de verdeling en/of het verbruik van water te verbeteren. Noorwegen zette een kader op om agri-milieu steun beter te kunnen coördineren en gericht uit te voeren. Om in aanmerking te komen voor steun werd het in de EU verplicht aan bepaalde milieueisen te voldoen, en in Japan werden zulke eisen geïntroduceerd. Denemarken en Noorwegen verhoogden de belastingen op milieuverontreinigende stoffen in de landbouw. Verschillende landen voerden volgsystemen in voor genetisch gemodificeerde organismen, of herstructureerden de levensmiddelenwetgeving en registratiemethoden.

Handelsovereenkomsten en WTO-paneldiscussies zullen het hervormingsproces beïnvloeden.

In 2004 werkten bijna alle OESO-landen aan de laatste fasen van de invoering van bilaterale of regionale handelsovereenkomsten, of aan de invoering daarvan. Hoewel liberaliseringverplichtingen bijna altijd een landbouwcomponent hebben, zijn gevoelige

producten hiervan vaak uitgesloten. Nadat de Doha Development Agenda (DDA) in september 2003 was vastgelopen, zijn de gespreksronden over handel in 2004 hervat. Er is vooruitgang geboekt in het opzetten van een raamwerk voor de landbouw, maar over veel belangrijke details moet nog onderhandeld worden. Hoewel bilaterale/regionale overeenkomsten kunnen leiden tot kleine beleidsaanpassingen, is vooruitgang op multilateraal niveau dringend nodig om het proces van hervormingen van het landbouwbeleid een krachtige stimulans te geven.

Het aantal WTO paneldiscussies stijgt, gedeeltelijk als gevolg van het feit dat de DDA niet is afgerond. Terwijl zowel OESO- als niet-OESO-landen de aanklagers zijn, zijn OESO-landen vrijwel altijd de gedaagden. Paneldiscussies bestaan voor een breed scala aan onderwerpen, waaronder binnenlandse betalingen, exportsubsidies, regelingen voor markttoegankelijkheid, staatshandelondernemingen en fytosanitaire eisen. De besluiten van deze panels hebben belangrijke gevolgen voor zowel de hervormingen van het binnenlands beleid als voor de multilaterale verplichtingen waarover op dit moment wordt onderhandeld.

© OECD 2005

Deze samenvatting is geen officiële OESO-vertaling.

Reproductie van deze samenvatting is toegestaan, mits het OESO-copyright en de titel van de oorspronkelijke publicatie worden vermeld.

Meertalige samenvattingen zijn vertaalde uittreksels van OESO-publicaties die oorspronkelijk in het Engels en Frans zijn gepubliceerd.

Deze zijn gratis te verkrijgen via de Online Bookshop van de OESO
www.oecd.org/bookshop/

Neem voor meer informatie contact op met de eenheid OECD Rights and Translation,
Public Affairs and Communications Directorate.

rights@oecd.org

Fax: +33 (0)1 45 24 13 91

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Parijs
Frankrijk

Bezoek onze website www.oecd.org/rights/

